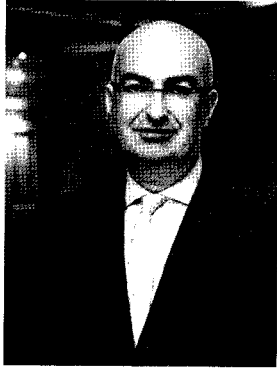

Κυριάκος Εμμ. Ρερρές | ΑΘΗΝΑ, 2011

ΓΚΕΤΟΠΟΙΗΣΗ

ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ
ΚΕΝΤΡΟΥ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ
& ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ
ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

ΓΚΕΤΟΠΟΙΗΣΗ
ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ
ΚΕΝΤΡΟΥ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ
& ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ
ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Το πρόβλημα της υποβάθμισης του κέντρου της Αθήνας είναι ένα πρόβλημα που έχει πλήξει καίρια τον τουρισμό της Αθήνας και γενικά την τουριστική εικόνα της χώρας μας. Είναι ένα φαινόμενο που δεν προέκυψε τα δύο τελευταία χρόνια όπως πολύ πιστεύουν. Τα πρώτα ανησυχητικά σημάδια πρωτοεμφανίστηκαν το 2005, μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004. Μετά το 2005 η εικόνα της λαμπερής τουριστικής Αθήνας θολώνει χρόνο με τον χρόνο και τα σχόλια των ξένων επισκεπτών μας στο διαδίκτυο, παρουσιάζουν μια άλλη Αθήνα, διαφορετική από αυτή που πιστεύουμε εμείς για την

πόλη μας. Οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις του κέντρου, εξαιτίας της ανάγκης για 24 ώρη λειτουργία, έγιναν άμεσα οι πρώτοι αποδέκτες των ανησυχητικών μηνυμάτων της υποβάθμισης και της αύξησης της ανασφάλειας στο κέντρο, η οποία εξελίχθηκε σταδιακά στην σημερινή γκετοποίηση της Αθήνας που όλοι μας βιώνουμε.

Το ξενοδοχειακό Επιμελητήριο της Ελλάδος διαπιστώνοντας αυτή την δυσάρεστη εξέλιξη για την πόλη μας, τον περασμένο Σεπτέμβριο, ανέθεσε στο Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και προβλέψεων (ΙΤΕΠ) την εκπόνηση μελέτης για τις οικονομικές επιπτώσεις στην λειτουργία των επιχειρήσεων του κέντρου και την ποσοτικοποίηση των συνεπειών του προβλήματος στο κέντρο.

Κατά την εκπόνηση της μελέτης διαπιστώσαμε ότι οι επιπτώσεις στην οικονομική δραστηριότητα και την απασχόληση ήταν ισοπεδωτικές. Εν τω μεταξύ το πρόβλημα του κέντρου έχει ήδη αναδειχθεί και αναχθεί σε μείζων κοινωνικό και θεσμικό ακόμα και πολιτικό πρόβλημα.

Ενόψει της ανάγκης συγκεκριμενοποίησης των αναγκών πρωτοβουλιών που πρέπει να αναληφθούν, αποφασίσαμε να επεκτείνουμε το αντικείμενο της μελέτης στην εξέταση της διεθνούς εμπειρίας αναφορικά με το τι έχει γίνει σε άλλες χώρες που αντιμετώπισαν προβλήματα υποβάθμισης και γκετοποίησης των πόλεων τους και παράλληλα, τι μέτρα θα μπορούσαμε να προτείνουμε για την διάσωση της Αθήνας, εκμεταλλευόμενοι την διεθνή εμπειρία. Η μελέτη δεν αναφέρει απλά «ότι κάτι κακό συμβαίνει στην Αθήνα» αλλά ποσοτικοποιεί το πρόβλημα με συγκεκριμένα στοιχεία και προτείνει λύσεις. Οι λύσεις που προτείνονται δεν προέρχονται από μεταξύ μας διαβούλευση αλλά από την διεθνή εμπειρία.

Η μελέτη που σας παρουσιάζουμε και τα μέτρα που προτείνονται αποτελούν την πληρέστερη προσέγγιση για την αντιμετώπιση της οικονομικής και κοινωνικής απαξίωσης του κέντρου της Αθήνας,

Γεώργιος Αλεξ Τσακίρης
Πρόεδρος Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδος

Το Ιστορικό Κέντρο των Αθηνών αποτελεί την πολιτική, κοινωνική, καλλιτεχνική και εμπορική καρδιά της Ελλάδας. Η ιστορία του Κέντρου της πόλης μας συμπληρώνει 2.500 χρόνια αδιάλειπτης φωτεινής δραστηριότητας σε όλες τις πτυχές του πολιτισμού μας. Σήμερα και για τα τελευταία 5 χρόνια βιώνουμε μία άνευ προηγουμένου υποβάθμιση της περιοχής αυτής, μίας υποβάθμισης που πληγώνει χρόνο με το χρόνο την καρδιά του κοινωνικού συνόλου της χώρας μας.

Επειδή πιστεύουμε ότι η υποβάθμιση του Ιστορικού Κέντρου μέσω της εγκληματικότητας, της παραβατικότητας και της λαθραίας μετανάστευσης προκαλεί ζημιά στον κοινωνικό κι εργασιακό ιστό της πόλης, συστρατευθήκαμε στην Κίνηση Πολιτών Κέντρου Αθήνας προκειμένου να αναστρέψουμε την φθίνουσα πορεία της πόλης μας. Στόχος μας είναι να προτείνουμε αποτελεσματικές λύσεις στην Πολιτεία (Κυβέρνηση, Τοπική Αυτοδιοίκηση, Δικαστικές, Αστυνομικές και Υγειονομικές αρχές) ώστε να διασωθεί το αρχαιότερο Μητροπολιτικό Κέντρο της Ευρώπης. Τον στόχο αυτό επιτελούμε με την στήριξη της Μελέτης που διενεργήθηκε από το Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων. Στην μελέτη αυτή ορίζεται επιστημονικά το πρόβλημα και συγκεκριμενοποιούνται οι προτεινόμενες λύσεις.

Είμαστε αποφασισμένοι να συνεισφέρουμε με όλες τις δυνάμεις μας στην βιώσιμη και αποτελεσματική λύση του προβλήματος με σεβασμό στην πόλη των Αθηνών, στους κατοίκους κι εργαζόμενους της.

Βαρβάρα Βερνίκου – Στράτου
Πρόεδρος Κίνησης Πολιτών Κέντρου Αθήνας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΟΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 Το φαινόμενο της γκετοποίησης αστικού χώρου	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 Το μεταναστευτικό ζήτημα	57
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 Αντεγκληματική προστασία του αστικού χώρου	151
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 Παραοικονομία	225
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 Διαφθορά	269
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 Επιπτώσεις στην Τουριστική Αγορά	283
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 Αστικός εξευγενισμός του ιστορικού κέντρου	319

Μετά το 2006 το Νότιο τμήμα του ιστορικού κέντρου της Αθήνας εμφανίζει σημάδια έντονης υποβάθμισης. Η πορεία εξευγενισμού που είχε ξεκινήσει στη διάρκεια προετοιμασίας των Ολυμπιακών Αγώνων ανεκώπη. Τα μέτρα ασφαλείας και η αστυνομική εγρήγορση ατόνησαν και τα φαινόμενα παρακμής έκαναν ξανά την εμφάνισή τους.

Η έλευση ενός δεύτερου κύματος μεταναστών από χώρες της Ασίας και της Βορείου Αφρικής, οι οποίοι εγκαταστάθηκαν στο σύνολό τους στις υποβαθμισμένες συνοικίες του κέντρου, δημιούργησαν προϋποθέσεις σχηματισμού ενός αστικού γκέτο στην καρδιά της Αθήνας.

Η πρώτη γενιά μεταναστών προξένησε μεγάλη αναστάτωση σε μια ελληνική κοινωνία που δεν διέθετε προγενέστερη εμπειρία σε διαδικασίες ενσωμάτωσης οικονομικών μεταναστών. Το επόμενο κύμα λαθρομεταναστών προέρχεται κατά κύριο λόγο από εμπόλεμες ζώνες. Η απόλυτη ένδεια μέσα στην οποία ζουν, οι βασικές ελλείψεις σε κανόνες υγιεινής και η αύξηση της μικροεγκληματικότητας, επέφεραν ένα είδος ηθικού πανικού στους κατοίκους της Αθήνας.

10 |

Η καθημερινή συνάθροιση των λαθρομεταναστών στην περιοχή της Ομόνοιας και η προσπάθεια τους να επιβιώσουν, οδήγησαν στην άνθιση του παρεμπορίου. Η μαζική παρουσία τους στο κέντρο της πόλης προσέδωσε μια εικόνα που δε συνάδει με τα χαρακτηριστικά ευρωπαϊκής πρωτεύουσας. Η συμβίωση με τους υπόλοιπους κατοίκους και τους επιχειρηματίες της περιοχής κατέστη προβληματική. Καλλιεργήθηκε αίσθημα μειωμένης δημόσιας ασφάλειας το οποίο με τη σειρά του αποθάρρυνε τη νόμιμη οικονομική δραστηριότητα και προσέκλυσε περιθωριακά στοιχεία. Η λανθασμένη επιλογή για εγκατάσταση σταθμών του OKANA στην ευρύτερη περιοχή επέτεινε σημαντικά το πρόβλημα.

Από το 2008 η ίδια η αστυνομία παραδέχεται πως στην ευρύτερη περιοχή της Ομόνοιας έχει σχηματιστεί γκέτο και έχει διασαλευθεί η δημόσια τάξη.

Τώρα το πρόβλημα έχει καταστεί περίπλοκο και η επίλυσή του δεν είναι καθόλου εύκολη υπόθεση. Πολλές παθογένειες που σχετίζονται με τη φυσιογνωμία της πόλης, τη νέα κοινωνική πραγματικότητα, τα μεταναστευτικά ρεύματα που αδυνατεί να διαχειριστεί το ελληνικό κράτος και την οικονομική συγκυρία, συντελούν στην αναπαραγωγή παθογόνων καταστάσεων και οδηγούν σε συνεχή υποβάθμιση του ιστορικού κέντρου.

Η παρούσα μελέτη προσπαθεί να διερευνήσει όλες τις πτυχές του φαινομένου και να προτείνει μέτρα αντιμετώπισης για κάθε επιμέρους συστατικό του προβλήματος. Στα πλαίσια αυτά, αναλύεται το μεταναστευτικό ζήτημα. Περιγρά-

φονται οι προσδιοριστικοί παράγοντες που καθιστούν την Ελλάδα ελκυστικό προορισμό μεταναστών. Επιπλέον, μελετώνται οι οικονομικές συνέπειες που επιφέρει η παρουσία νόμιμων και παράνομων μεταναστών. Καταγράφονται οι κοινωνικές συνέπειες και οι αντιδράσεις της ελληνικής κοινής γνώμης. Επίσης, διερευνάται η προσπάθεια νομοθετικής αντιμετώπισης του προβλήματος της λαθρομετανάστευσης, ο ρόλος του Frontex και οι πολιτικές ενσωμάτωσης που ανελήφθησαν κατά καιρούς από την ελληνική Πολιτεία. Εντοπίζονται οι αδυναμίες της ελληνικής Δημόσιας Διοίκησης και προτείνονται λύσεις σε επιμέρους ζητήματα που μπορούν να περιορίσουν τις αρνητικές συνέπειες από την υπερβολική παρουσία μεταναστών σε ορισμένα σημεία της πόλης.

Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύεται διεξοδικά η διαδικασία εγκληματογένεσης στα αστικά γκέτο. Διερευνάται η συσχέτιση μεταξύ μετανάστευσης και αύξησης της εγκληματικότητας. Περιγράφονται και αξιολογούνται οι εναλλακτικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν διεθνώς για την καταστολή ανάλογων φαινομένων. Αναλύεται το επιτυχημένο υπόδειγμα της «μηδενικής ανοχής» που εφάρμοσε στη Νέα Υόρκη ο Δήμαρχος Juliani. Επίσης, προτείνονται μέτρα προάσπισης του δημόσιου χώρου από αντικοινωνικές και εγκληματικές συμπεριφορές.

Οι στατιστικές της εγκληματικότητας αποτελούν αδιάψευστο μάρτυρα της αύξησης στη συμμετοχή αλλοδαπών σε κάθε μορφή παράνομης δράσης στην Ελλάδα μετά το 1995. Το 1990 οι αλλοδαποί εμπλέκονταν στο 1,1% των εγκληματικών ενεργειών που καταγράφηκαν στη χώρα μας. Πέντε χρόνια αργότερα, το ποσοστό συμμετοχής τους ανέβηκε στο 3,2%. Από κει και πέρα, κάθε πενταετία το ποσοστό διπλασιάζεται. Το 2000 ανήλθε σε 6,40%, το 2005 σε 12,84% και το **2009 ξεπέρασε το 20%**. Υπάρχουν πλέον πολλές κατηγορίες εγκληματικών ενεργειών, στις οποίες το ποσοστό συμμετοχής των αλλοδαπών φτάνει το 90%. Μόνο στα πολύ βαριά εγκλήματα και στις τροχαίες παραβάσεις, οι δράστες ελληνικής καταγωγής συμμετέχουν με μεγαλύτερα ποσοστά έναντι των αλλοδαπών στις ετήσιες στατιστικές.

Στις περιπτώσεις περιοχών που αντιμετωπίζουν προβλήματα γκετοποίησης, η αστυνόμευση χωρίς τη χρήση κατασταλτικών μεθόδων δεν είναι πρακτικά εφικτή. Όμως μερίδα της κοινής γνώμης θεωρεί πως οι δυναμικές παρεμβάσεις των αρχών ασφαλείας στρέφονται κατά των ευπαθών κοινωνικών ομάδων, στα πλαίσια ενός υφέρποντος κοινωνικού ή φυλετικού ρατσισμού. Ο στιγματισμός συγκεκριμένων πληθυσμιακών ομάδων επιτείνει το πρόβλημα αντί να το επιλύει. Τονίζεται με έμφαση ότι θα πρέπει να αποφευχθεί με κάθε τρόπο η εκδήλωση ρατσιστικών φαινομένων στο λίκνο της Δημοκρατίας.

Αλλά ακόμα πιο αρνητική εξέλιξη θα ήταν αν καλλιεργηθεί η εντύπωση πως οι αστυνομικές αρχές αδυνατούν να επιβάλλουν το νόμο. Η δυνατότητα άμεσης και αποτελεσματικής παρέμβασης της αστυνομίας αποτελεί ένα από τους ισχυρότερους παράγοντες αποτροπής του εγκλήματος.

Στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύεται το φαινόμενο της παραοικονομίας και η έκτα-

ση με την οποία εκδηλώνεται στην Ελλάδα. Ο χώρος της παραοικονομίας προσφέρεται για απασχόληση παράνομων μεταναστών. Ταυτόχρονα ανταγωνίζεται αθέμιτα τις νόμιμα υφιστάμενες επιχειρήσεις που αγωνίζονται να επιβιώσουν σε μια διεθνοποιημένη οικονομία, έχοντας απέναντί τους ένα κράτος που υπερφορολογεί τις νόμιμες δραστηριότητες.

Σημαντικό τμήμα της παραοικονομίας αποτελούν και οι παράνομες δραστηριότητες που σχετίζονται με το οργανωμένο έγκλημα ή τους κατ' επάγγελμα επαγγελματίες. Η περιοχή της Ομόνοιας είναι η ορατή κορυφή ενός παγόβουνου. Έχει μετεξελιχθεί σε κέντρο παράνομων δραστηριοτήτων και αφανών συναλλαγών που ενισχύουν την παραοικονομία, τη φοροδιαφυγή και κατ' επέκταση τα δημόσια ελλείμματα. Ταυτόχρονα, η κρατική εξουσία αδυνατεί να επιβάλλει την τάξη, γεγονός που υποδηλώνει έλλειψη αποτελεσματικότητας ή εκτεταμένη διαφθορά. Στις κοινωνικές επιστήμες είναι γνωστό ότι όλα αυτά τα φαινόμενα συνδέονται μεταξύ τους.

Στην Ελλάδα το παρεμπόριο συνιστά την πιο εκτεταμένη δραστηριότητα στο χώρο της παραοικονομίας. Σήμερα η πιο εμφανής δραστηριότητα του παρεμπορίου σχετίζεται με τη διακίνηση απομιμήσεων επώνυμων προϊόντων ένδυσης, αξεσουάρ, ηλεκτρονικών ειδών (gadget) και αντιγράφων ψηφιακών δίσκων που το περιεχόμενό τους προστατεύεται από το νόμο περί πνευματικών δικαιωμάτων.

12 |

Σύμφωνα με πρόσφατη έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, η Ελλάδα ήταν η χώρα – μέλος στην οποία δεσμεύτηκε το 2009 ο μεγαλύτερος αριθμός προϊόντων απομίμησης.

Η γκετοποίηση του ιστορικού κέντρου προξενεί εκτροπή εμπορίου. Δηλαδή, το καταναλωτικό κοινό αποφεύγει το κέντρο και προτιμά τις περιφερειακές αγορές για τα ψώνια του. Πρόκειται για διαπίστωση που επιβεβαιώνεται και από έρευνα πεδίου που πραγματοποίησε η Κίνηση Πολιτών Κέντρου της Αθήνας (ΚΙ.ΠΟ.ΚΑ).

Από την ανάλυση των στοιχείων προκύπτει ότι ο τζίρος στα καταστήματα του κέντρου της Αθήνας κατά το πρώτο εξάμηνο του 2010 μειώθηκε κατά 25%. Στα ομοειδή καταστήματα του υπόλοιπου λεκανοπεδίου η μείωση περιορίζεται στο 11,1% και στις υπόλοιπες μεγάλες πόλεις στο 7,5%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1
Μεταβολές στα μεγέθη λιανικού εμπορίου σε Αθήνα και άλλες περιοχές.

	Μεταβολή τζίρου σε εκατ. ευρώ				Μεταβολή Επισκεψιμότητας			
	Α' Εξάμ. 2009	Α' Εξάμ. 2010	Δ 08/09	Δ 09/10	Α' Εξάμ. 2009	Α' Εξάμ. 2010	Δ 08/09	Δ 09/10
Κέντρο Αθήνας	209,5	156,1	-5,8%	-25,5%	2.558.000	2.077.600	-2,0%	-18,7%
Υπόλοιπο Λεκανοπέδιο	168,6	149,9	-1,2%	-11,1%	2.248.100	1.996.200	-1,8%	-10,5%
Άλλες Μεγάλες Πόλεις	105,5	97,6	8,2%	-7,5%	1.623.100	1.499.700	7,9%	-7,6%

Το πρώτο εξάμηνο του 2009 τα καταστήματα του κέντρου της Αθήνας είχαν εμφανίσει και πάλι μεγαλύτερη πτώση τζίρου σε σχέση με τα υπόλοιπα καταστήματα της χώρας. Στο κέντρο η πτώση ανήλθε σε 5,8%, στο υπόλοιπο λεκανοπέδιο σε 1,2%, ενώ την ίδια περίοδο στις άλλες μεγάλες πόλεις της χώρας ο τζίρος είχε αυξηθεί κατά 8,2% (Πίνακας 1). Αντίστοιχη πορεία καταγράφεται και στην επισκεψιμότητα των καταστημάτων.

Σωρευτικά τα δυο τελευταία χρόνια τα καταστήματα του κέντρου απώλεσαν περίπου το 25% της πελατείας τους και ο τζίρος τους μειώθηκε κατά 31%. Μπορεί ένα τμήμα από την παρατηρούμενη συρρίκνωση της κατανάλωσης να οφείλεται στη γενικότερη ύφεση της οικονομίας και ένα άλλο να μεταφέρθηκε στις περιφερειακές αγορές.

Αλλά είναι βέβαιο πως όσες θέσεις εργασίας χάθηκαν στις επιχειρήσεις του κέντρου που κλείνουν, δεν μεταφέρθηκαν αλλού. Επομένως, η πορεία απαξίωσης του κέντρου βλάπτει συνολικά την απασχόληση και κατ' επέκταση την εθνική οικονομία.

Με βάση το ύψος του ΑΕΠ της χώρας και τις διεθνείς εκτιμήσεις για τον όγκο των παράνομα διακινούμενων προϊόντων απομίμησης, ο τζίρος του παρεμπορίου θα πρέπει να ανέρχεται στη χώρα μας στο ένα δισεκατομμύριο ευρώ περίπου. Συνολικά, σε παράνομες δραστηριότητες, υπολογίζεται ότι πραγματοποιείται ετήσιος τζίρος της τάξης των 2,5 δισεκατομμυρίων ευρώ. Από αυτά, το 1 δισεκατομμύριο αφορά σε δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας, γεγονός που συνεπάγεται ετήσιες απώλειες εσόδων της τάξης των 450 εκκατομμυρίων ευρώ για το ελληνικό δημόσιο (φόροι, δασμοί και ασφαλιστικές εισφορές).

| 13

Στο πέμπτο κεφάλαιο μελετώνται οι οικονομικές συνέπειες της διαφθοράς. Αποδεικνύεται ότι το κοινωνικό σύνολο επιβαρύνεται δυσανάλογα από την παρουσία μεγάλου αριθμού μεταναστών λόγω της δομής της ελληνικής οικονομίας, των μεγάλων δημοσιονομικών ανισορροπιών και της εκτεταμένης διαφθοράς στη Δημόσια Διοίκηση.

Στο έκτο κεφάλαιο αναλύονται οι επιπτώσεις της γκετοποίησης του ιστορικού κέντρου στην τουριστική βιομηχανία της πόλης. Δυστυχώς στην ευρύτερη περιοχή της Ομόνοιας είχε εγκατασταθεί κατά τις προηγούμενες δεκαετίες μεγάλος αριθμός ξενοδοχειακών μονάδων. Από τις 490 μονάδες που υπάρχουν στην Αττική, πάνω από τις 110 βρίσκονται εγκατεστημένες στα όρια της περιοχής που βιώνει το πρόβλημα της γκετοποίησης.

Η Αθήνα ως πόλη διαθέτει μια σειρά φυσικών πλεονεκτημάτων, τα περισσότερα από τα οποία συνδέονται με τη θέση της στην ευρωπαϊκή ζώνη του ήλιου και τη μακρά ιστορία της. Συνυπάρχουν όμως και πολλά μειονεκτήματα που υπονομεύουν την ανταγωνιστικότητα της πόλης στη διεθνή τουριστική αγορά.

Η περιοχή της Ομόνοιας με βάση τη διεθνή εμπειρία βρίσκεται σε μια ζώνη που την καθιστά ιδανικό σημείο εγκληματογόνου χωρικής αλληλεπίδρασης. Νότια

και νοτιοδυτικά της περιοχής υπάρχουν γειτονιές με κατοικίες χαμηλής ποιότητας και φθηνά ενοίκια. Στην περιοχή καταλήγουν οι πιο εμπορικοί δρόμοι της πόλης (Ερμού – Σταδίου – Πανεπιστημίου – Πατησίων). Επιπλέον, σε κοντινή απόσταση βρίσκονται οι σημαντικότεροι αρχαιολογικοί χώροι της χώρας. Κατά συνέπεια, από την περιοχή διέρχεται μεγάλος αριθμός τουριστών που αποτελούν εύκολο στόχο εγκληματικών ενεργειών. Επίσης, τα μορφολογικά χαρακτηριστικά του δομημένου περιβάλλοντος με τους στενούς δαιδαλώδεις δρόμους και τα πολλά εγκατελημένα κτίρια, εμποδίζουν την εύκολη αστυνόμευση. Οι παραβάτες μπορούν να χαθούν εύκολα στα στενά της περιοχής ή να κρυφτούν στα εγκαταλελειμμένα σπίτια που συνήθως τελούν υπό κατάληψη. Η απουσία μόνιμων κατοίκων επιδεινώνει το πρόβλημα.

Το Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων (ΙΤΕΠ) σε συνεργασία με την Ένωση Ξενοδόχων Αττικής (ΕΞΑ), πραγματοποίησε σε δύο διαδοχικές φάσεις έρευνα πεδίου ανάμεσα στα ξενοδοχεία της Αττικής. Στόχος ήταν να διερευνηθούν τυχόν διαφοροποιήσεις στις επιδόσεις των ξενοδοχείων που βρίσκονται εγκατεστημένα στο υποβαθμισμένο τμήμα του ιστορικού κέντρου, σε σχέση με τα υπόλοιπα ξενοδοχεία της πόλης.

Το 2008 ήταν μια ικανοποιητική χρονιά για τον τουρισμό της Αθήνας. Η πληρότητα των ξενοδοχείων το Μάιο ανήλθε κατά μέσο όρο σε 74,8%. Τη χρονιά αυτή τα ξενοδοχεία της επίμαχης περιοχής πέτυχαν υψηλότερες πληρότητες (79,2%) σε σχέση με τα ξενοδοχεία της υπόλοιπης Αττικής (72,4%) (Πίνακας 2).

14 |

ΠΙΝΑΚΑΣ 2									
Διαχρονική εξέλιξη της μέσης πληρότητας των ξενοδοχείων της Αττικής									
ΤΑΞΗ	Μάιος 2008			Μάιος 2009			Μάιος 2010		
	ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΕΤΟ	ΕΠΙΤΟΙ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	Δ%	ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΕΤΟ	ΕΠΙΤΟΙ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	Δ%	ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΕΤΟ	ΕΠΙΤΟΙ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	Δ%
1*	45,5%	59,6%	-31,0%	58,8%	74,0%	-25,9%	41,9%	45,6%	-8,8%
2*	78,8%	57,3%	27,3%	77,0%	68,5%	11,0%	52,9%	55,0%	-4,0%
3*	82,0%	79,0%	3,7%	71,2%	74,8%	-5,1%	58,7%	66,5%	-13,3%
4*	81,8%	80,7%	1,3%	69,8%	73,6%	-5,4%	59,2%	73,3%	-23,8%
5*	μ.δ.	74,7%	-	80,0%	62,2%	22,3%	81,0%	62,4%	23,0%
ΣΥΝΟΛΟ	79,2%	72,4%	8,6%	72,2%	69,3%	4,0%	59,0%	64,7%	-9,7%

Πηγή : Έρευνα πεδίου ΙΤΕΠ.

Αντίθετα, ο Μάιος του 2010 ήταν καταστροφικός για τα ξενοδοχεία της πόλης. Συνεχείς πορείες κατά των μέτρων λιτότητας και εκτεταμένα επεισόδια με τρεις νεκρούς, αμαύρωσαν την τουριστική εικόνα της Αθήνας. Το γεγονός αυτό

είχε σημαντική επίδραση στις αφίξεις τουριστών. Οι πληρότητες στα ξενοδοχεία γύρω από την Ομόνοια μειώθηκαν κατά 20 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το Μάιο του 2008. Το 2010 για πρώτη φορά οι πληρότητες των περιφερειακών ξενοδοχείων είναι μεγαλύτερες από αυτές των ξενοδοχείων του κέντρου της πόλης. Στην επίμαχη περιοχή, η μέση πληρότητα των μονάδων διαμορφώνεται στο 59%, ενώ στα υπόλοιπα ξενοδοχεία της Αττικής φτάνει το 64,7%.

Σε όλη την περίοδο που εξετάζεται, οι τιμές των ξενοδοχείων στην περιοχή της Ομόνοιας είναι χαμηλότερες από τα ξενοδοχεία της υπόλοιπης Αττικής. Το Μάιο του 2008, η μέση σταθμισμένη τιμή των ξενοδοχείων της γκετοποιημένης περιοχής ήταν 82,8 ευρώ. Την ίδια περίοδο τα ξενοδοχεία των υπόλοιπων περιοχών της Αττικής πουλούσαν κατά 31,4% ακριβότερα τα δωμάτιά τους, πετυχαίνοντας μέση τιμή 108,8 ευρώ. Τον Μάιο του 2009, η διαφορά στην τιμή διάθεσης των δωματίων διευρύνθηκε στο 58,4% και το 2010 στο 66,9%.

Καθίσταται προφανές πως διαχρονικά επιδεινώνεται το πρόβλημα ασφάλειας στο κέντρο της πόλης, υποβαθμίζεται η τουριστική εικόνα της περιοχής και τα ξενοδοχεία που λειτουργούν εντός της επίμαχης ζώνης, αναγκάζονται να υπερθεματίζουν σε μειώσεις τιμών, προκειμένου να προσελκύσουν πελάτες.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα διαπιστώνεται στα ξενοδοχεία των υψηλών κατηγοριών. Οι μεγάλες και πολυτελείς μονάδες που βρίσκονται στην περιοχή της Ομόνοιας, αναγκάζονται να διαθέτουν το προϊόν τους από 52 έως 62% χαμηλότερα από τα ξενοδοχεία της ίδιας κατηγορίας που λειτουργούν στις υπόλοιπες περιοχές της Αττικής.

Στο έβδομο κεφάλαιο σκιαγραφείται ο ρόλος των πόλεων στη μεταβιομηχανική κοινωνία και τα μέτρα που λαμβάνουν οι τοπικοί φορείς, προκειμένου να καταστήσουν τις πόλεις τους διεθνώς ανταγωνιστικές. Περιγράφεται η διεθνής εμπειρία σε θέματα πολεοδομικών αναπλάσεων και αναγέννησης του αστικού χώρου. Ο ρόλος των πόλεων στη μεταβιομηχανική κοινωνία έχει διαφοροποιηθεί σε βαθμό ανάλογο με τις αλλαγές που έχουν επέλθει στο χώρο της παραγωγής και της οργάνωσης των οικονομικών μονάδων. Στη νέα εποχή, όλα φαίνεται να αλλάζουν γρήγορα. Η πόλη δεν είναι πια ένα παραγωγικό και εμπορευματικό κέντρο τοπικής σημασίας. Για να εξακολουθήσει να προσελκύει πλούτο, πρέπει να λειτουργεί ως κόμβος στο διεθνές οικονομικό σύστημα. Πρέπει να παρέχει σύγχρονους γραφειακούς χώρους και ελκυστικές φυσικές αγορές με τη μορφή εμπορικών κέντρων ή εμπορικών δρόμων.

Για να σωθεί, ένα υποβαθμισμένο τμήμα της πόλης, θα πρέπει πρώτα να έχει κερδίσει το στοίχημα της νέας οικονομίας η ίδια η πόλη στο σύνολό της. Τα προγράμματα αναμόρφωσης ευρύτερων περιοχών ενός πολεοδομικού συγκροτήματος κοστίζουν πολύ ακριβά για να επιχειρηθεί η υλοποίησή τους αν δεν υπάρχει προοπτική απόσβεσης μέσω της δημιουργίας νέου πλούτου.

Επίσης, διερευνάται η διαδικασία εξευγενισμού και ανάκτησης των ιστορικών κέντρων διαφόρων πόλεων. Στο περιβάλλον του έντονου ανταγωνισμού οι αρχές της πόλης θα πρέπει να δώσουν ιδιαίτερη έμφαση στα ζητήματα της εικόνας, του συμβολισμού και της αισθητικής. Το μέγεθος της επιτυχίας αυτής της προσπάθειας θα προσδιορίσει τη θέση που θα καταλάβει η Αθήνα στον παγκόσμιο καταμερισμό πλούτου. Για το λόγο αυτό επανέρχονται στο προσκήνιο τα ζητήματα της ιστορικής συνέχειας, της πολιτιστικής ιδιαιτερότητας, της παράδοσης και γενικά της αναζήτησης μιας διακριτής ταυτότητας.

Τέλος, συνοψίζονται όλα τα προτεινόμενα μέτρα ανά θεματική ενότητα.

- Προστασία και ανάδειξη της ιστορικής φυσιογνωμίας του κέντρου της Αθήνας. Τα ιστορικά κέντρα παρέχουν την αναγκαία πολυλειτουργικότητα που ενισχύει την κοινωνικοποίηση, τη φαντασία και τη δημιουργικότητα των κατοίκων.
- Ισόρροπη κατανομή των κεντρικών λειτουργιών με έλεγχο στις χρήσεις γης.
- Περιορισμός των οχλουσών δραστηριοτήτων με απομάκρυνση των βιοτεχνιών, του χονδρικού εμπορίου και κινητροδότηση για την επαναφορά της κατοικίας.
- Διαμόρφωση του οδικού δικτύου κατά τρόπο που να αποφεύγεται η διαμπερής διέλευση οχημάτων.
- Δημιουργία ενιαίου δικτύου πεζοδρόμων που εξασφαλίζει την ενοποίηση των σημαντικότερων αρχαιολογικών χώρων, των βυζαντινών μνημείων και των υπολοίπων σημείων μνημειακού χαρακτήρα.
- Εμπορική εκμετάλλευση τμήματος του δημόσιου χώρου με τοποθέτηση περιπτέρων και αναψυκτηρίων. Η συγκεκριμένη πρακτική αυξάνει τον αριθμό των επιθυμητών χρηστών και κατά συνέπεια βελτιώνει τις συνθήκες ασφαλείας.
- Οι τοπικές κοινωνίες και οι δημοτικές αρχές πρέπει να προγραμματίζουν συχνά ποικίλες εκδηλώσεις στους κοινόχρηστους χώρους. Με αυτό τον τρόπο, αυξάνουν την ελκυστικότητά τους και ενισχύουν την αίσθηση περί ελεγχόμενης περιοχής.
- Θα πρέπει να υπάρξει νέο θεσμικό πλαίσιο που να προβλέπει ότι σε περιοχές που χαρακτηρίζονται από τα αρμόδια όργανα τοπικής αυτοδιοίκησης ως επικίνδυνα γκέτο, αναλαμβάνει η ΕΛ.ΑΣ το σύνολο των ελέγχων
- Να υιοθετηθεί η πολιτική της μηδενικής ανοχής από τις αστυνομικές αρχές στο ιστορικό κέντρο.
- Να διπλασιαστεί η συχνότητα αποκομιδής των κάδων απορριμμάτων στα επίμαχα σημεία της Αθήνας.
- Να παταχθεί το παρεμπόριο.
- Να απομακρυνθούν από το κέντρο όλες οι υπηρεσίες του ΟΚΑΝΑ.
- Να απομακρυνθούν όλοι οι άστεγοι από τις κεντρικές λεωφόρους και την υποβαθμισμένη περιοχή του κέντρου.

- Δεν μπορεί να εφαρμοστεί κανένας μεταναστευτικός νόμος αν δεν υπάρξει επαρκής στελέχωση των αρμόδιων κρατικών αρχών.
- Δημιουργία ξενώνων μακριά από το κέντρο στους οποίους θα φιλοξενοούνται ευπαθείς ομάδες μεταναστών, όπως ασυνόδευτοι ανήλικοι και θύματα εμπορίας ανθρώπων.
- Τα θέματα της διαμονής πρέπει να αντιμετωπιστούν με γνώμονα τη δημόσια τάξη. Η αγορά εργασίας υπόκειται σε δικούς της κανόνες και επηρεάζεται από το θεσμικό πλαίσιο που ρυθμίζει τις εργασιακές σχέσεις και την οικονομική συγκυρία.
- Πρέπει να υπάρξουν κέντρα φιλοξενίας μεταναστών στην Αττική, έξω από το Δήμο της Αθήνας.
- Πρέπει να μεταφερθούν όλες οι υπηρεσίες αρωγής των μεταναστών εκτός της επίμαχης ζώνης, ώστε να περιοριστούν οι αφορμές για συγκέντρωση αλλοδαπών στο κέντρο.
- Απαιτείται στενότερη συνεργασία με τον FRONTEX για να περιοριστεί ο αριθμός των λαθρομεταναστών που περνούν τα σύνορα και να χρηματοδοτηθούν περισσότερες κοινές επιχειρήσεις επαναπατριsmού σε μακρινές χώρες.
- Να κινητροδοτηθεί η παραμονή των παιδιών των οικονομικών μεταναστών στο τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα.
- Χώρος για συναυλίες μαθητικών συγκροτημάτων
- Εκθεσιακοί χώροι σε ακίνητα γύρω από τη Ρωμαϊκή Αγορά

